

KATEHEZA:

»Odprl jim je um!« (Papež Frančišek)

Cilj kateheze

Skozi Božjo besedo, ki ni nič drugega kot Gospod sam, razumeti, kaj pomeni, da nam Gospod *odpira um*, da doumemo sporočilo njegove besede, ki nam ga Gospod namenja in nas z njim vedno poživlja, napolnjuje z življenjem, utrjuje v veri, upanju in ljubezni.

Uvod

Tomaž Halik, češki teolog in duhovnik, se je nekega večera v Pragi vračal s karizmatičnega srečanja. Na podzemni železnici je videl, kako je nekdo s sprejem napisal: »Jesus is answer!« / »Jezus je odgovor!« Naslednji dan, ko je znova odhajal na podzemno železnico, je videl, kako je nekdo s sprejem dopisal: »What was the question?« / »Kakšno je bilo vprašanje?« In to je pomembno. Mi verjamemo, da so vsi evangeliji oziroma celotno Sveto pismo odgovor, a če ne razumem vprašanja oziroma ne vem, kakšno je vprašanje, ne razumem odgovora. Če vam povem odgovor »Ob 6. uri«, vam ta odgovor ne pomeni nič. Če temu dodam vprašanje »Kdaj prideš domov?«, boste razumeli odgovor.

Pogosto se zgodi, da je Božja beseda odgovor, a če ne poznamo vprašanja, nam ta odgovor nič ne pomeni. Božja beseda je odgovor na konkretna, pomembna življenjska vprašanja. Zelo pomembno je, da odkrijemo vprašanje, na katero Gospod odgovarja. Vprašanja pa nam postavlja življenje, naše srce, naša notranjost. In na ta vprašanja ima odgovor samo Gospod, ki je učlovečena Beseda.

Branje Božje Besede

Lk 24, 13-34

Besedilo se zaključí: »Tedaj so se jima odprle oči in sta ga spoznala!« (Lk 24,31) **Kdaj so se jima odprle?** Potem ko jima je po poti govoril in jima odpiral Pisma (24,32). **In kaj je bil sad tega razodetja?** Da sta se vrnila v Jeruzalem. **Zakaj?** Ker sta vse to, kar se je zgodilo, videla v drugi luči, v resnični luči (Jn 1,9). »Odprl jima je um« na neki način pomeni, da Jezus pretekle dogodke trpljenja in smrti razloži tako, da jih postavi v kontekst zgodovine odrešenja. To naredi s pomočjo Mojzesa in prerokov in vseh Pisem (Lk 24,27). Povabim vas, da skušamo doumeti delček tega, kar Jezus naredi oziroma kako odpira um, za razumevanje besede, ki daje odgovore na vprašanja, ki jih od nas terjá življenje.

Lahko da je Jezus med drugim učencema razlagal tudi svoj govor, ki ga je imel na gori (Mt 5). Blagri, začetek tega govora (5,1-12), so temeljni odgovori na naša temeljna življenjska vprašanja. Vprašajmo se, kako jih razumemo.

Vstopna animacija

Pogovor v parih

3 vprašanja:

Imam že kakšno posebno izkustvo s tem tekstom?

Se prepoznam v katerem od naštetih: ubogi, žalostni ...?

Ali verjamem v te Jezusove blagre ali pa pravzaprav ne razumem čisto, za kaj gre?

(Pri pogovoru ne razmišljam, kaj moram reči kot vernik, ampak kaj iskreno mislim, kaj je v mojem srcu ob tej besedi. Katekizemsko znanje na tej točki ni važno, važno je, kaj mislim v srcu.)

Z govorom na gori nam Jezus *odpira um*, kakor ga je odpiral učencema na poti v Emavs. To je del njegovega učenja. Ta govor je najpomembnejši, doseže vrh Jezusovega poučevanja. Matej piše judom in hoče Jezusa predstaviti kot novega Mojzesa. Jezus gre na goro, kakor je šel Mojzes na goro Sinaj, kjer je dobil Božje zapovedi. Za njim gre velika množica ljudi, ne samo njegovi učenci, ampak širša množica. Ta govor je hrana za tistega, ki gre za Jezusom. Druga podobnost z Mojzesom je, da Matej predstavi pet Jezusovih govorov, kar nas spomni na pet Mojzesovih knjig postave. Jezus je postava, krščanstvo ni religija knjige. Judovstvo je religija knjige, zato imajo v templju posebno mesto za knjigo, v krščanstvu to posebno mesto pripada Najsvetejšemu. V krščanstvu je na mestu Tore utelešena Beseda, Jezus Kristus, navzoč pod podobo kruha.

Mi vse tekste beremo skozi Jezusa, on je v središču. Pomemben ključ razumevanja: **»vse govori o meni!«** Govor na gori govori o nebeškem Očetu. Kaj pravzaprav Jezus misli, ko pravi *»blagor«*? Po navadi mi ne mislimo tako, kot misli Jezus. Mi ne mislimo: srečen tisti, ki je ubog ali preganjan, žalosten. Ravno nasprotno. Mi bi radi, da se to spremeni. Da ne bomo žalostni, ampak srečni, da ne bomo preganjani, ampak da bomo imeli svoj mir. Kaj torej Jezus misli s tem *»blagrom«*? Kako nam Jezus, njegova beseda, *odpre um*, da bomo to doumeli? Čudno bi zvenelo, če bi komu rekli: *»Blagor tebi, ker si žalosten.«* Ampak tudi Jezus tega ne reče. Jezus ima drugo formulo.

Luka pravi: *»Začel je z Mojzesom.«* (Lk 24,27) Torej začnimo z Mojzesom. Naj nam bo v pomoč Prva Mojzesova knjiga, 45. poglavje, dramatičen tekst. V njem je skrito tisto, kar Jezus prevzame v govoru na gori, ko govori o blagih. Besedilo govori o egiptovskem Jožefu, ki se predstavi bratom: **»Jaz sem Jožef! Ali je moj oče še živ?«** (1 Mz 45,3) Ko so bratje slišali, da je on Jožef, so ostali brez besed. Vemo, zakaj. Prodali so ga. In zdaj ima vso moč nad njimi. Tekst je zelo dramatičen. Drama narašča. Jožef reče bratom: **»Stopite bliže k meni!«** (45,4) Oni bi se najraje pogreznili v zemljo, on pa jim reče, naj pridejo bliže k njemu. Ter nadaljuje: **»Jaz sem Jožef, vaš brat, ki ste ga prodali v Egipt. Toda sedaj se nikar ne žalostite in si ne očitajte, da ste me prodali sem, kajti Bog me je poslal pred vami, da vas ohrani pri življenju.«** (45, 4-5) Poudari: **jaz sem Jožef, vaš brat, tisti, ki ste ga vi prodali.** Pove resnico, nič ne olepšuje. In zdaj pride tisto pomembno: nič se ne **žalostite** in si ne **očitajte**. Zakaj? Ker

je **Bog** tisti, ki me je pred vami **poslal sem, da vas ohrani pri življenju**. Kakšna sprememba! On ni samo Jožef, njihov brat, ki so ga prodali, ampak je **tisti**, ki ga je **Bog** mimo njih, mimo tega, kar so nameravali, mimo njihovega naklepa, še več, po njihovih hudobnih namenih, pred njimi poslal v Egipt, da preživijo. To je sijajna sprememba, preobrazba. Oni mislijo, da je bil to zločin nad Jožefom. On pa jim pravi, naj se ne žalostijo in si ne očitajo.

Kaj pravzaprav stori Jožef? Zgodbo, ki je slaba in grešna, **vstavlja v nov okvir**. Jo »preokvirja«. Gre za psihološko tehniko, ki jo imenujemo »*reframing*« in s katero neko negativno, slabo izkustvo damo v nov okvir. Kdor to zmore, ima dobro življenje. To so delali svetniki, mučenci ... Težko stanje pretvori v okvir, kjer ima svoje mesto Bog, in to stanje postane priložnost za srečanje z Bogom. Naj ob tem navedem izkustvo Viktorja Frankla, nevrologa, ki je preživel koncentracijsko taborišče. Pravi: »S solzami v očeh se spominjam neke izkušnje. Imel sem strašne bolečine v nogah zaradi ran od nošenja razpadajočih čevljev. V dolgi koloni sem šepal od taborišča do gradbišča. Bilo je zelo mrzlo. Razmišljal sem o mnogih težavah našega bednega življenja. Kaj bo zvečer za večerjo, morda bo obroku dodana klobasa, kako jo bom zamenjal za kos kruha ... Zgrožen sem ugotovil, da vsak dan, vsako uro razmišljam o tako nepomembnih stvareh. V nekem trenutku sem misli zavestno usmeril k razmišljanju o drugi stvari. Kako hodim proti topli predavalnici, kjer na udobnih stolih sedi pozorno občinstvo. Predaval sem o psihologiji koncentracijskega taborišča. Vse to, kar sem v tem trenutku doživljal, sem ubesedil, o tem razmišljal z znanstvenega stališča. S to znanstveno metodo sem se izvlekel iz te strašne agonije in hudih bolečin, kakor da je vse stvar preteklosti. Jaz in moje bolečine smo postali predmet zanimive psihološke študije. Kot pravi Spinoza v svoji Etiki: občutek bolečine preneha biti boleč, ko ustvarimo jasno sliko o njem.«

Tu ni govora o Bogu, to je samo ponazoritev, kaj naredi človeška psiha, ko bolečino dobro razumemo in jo gledamo z druge perspektive, ko jo postavimo v drug okvir – *reframing*. To naredi Jezus v govoru na gori. To, kar je naredil Jožef z brati, kar je naredil Frankl v koncentracijskem taborišču, to je naredil Jezus na gori. Okoli sebe ima žalostne ljudi, uboge ljudi, tiste, ki so zaradi pravičnosti preganjani, in vsi ti so ga prišli poslušat. In on jim odpira oči za nekaj, česar še nikoli niso videli: Vi ste žalostni, a ne vidite, da vam to odpira nebeško kraljestvo. Jezus pred njimi odpira drugo perspektivo, ki je oni ne vidijo. Kako to zveni: blagor ubogim, kajti njih je nebeško kraljestvo? Ubogi so tisti, ki so intelektualno omejeni, ali pa tudi tisti, ki so inteligentni, a so skromni in preprosti, ponižni. Njim je odprto nebeško kraljestvo. Blagor žalostnim, potolaženi bodo. Jezus naredi to, kar je naredil Frankl. Ni pretirano pozoren na žalost, ampak bolj na tolažbo, in zgodi se občutek tolažbe. S tolažbo se premaga žalost. Življenja ne prinese prepustitev žalosti, ampak pozornost na tolažbo. Blagor krotkim, kajti deželo bodo posedli, blagor lačnim in žejnim pravičnosti, kajti nasičeni bodo. Z drugimi besedami: niso siti pravičnosti, a naj sebe pogledajo iz sitosti: pogledjte, kaj imate, pogledjte, kaj je prav in pravično v vašem življenju ... Prav in pravično je biti zadovoljen s svojim življenjem, s točno tistim, ki ga živim. Biti pozoren na lepo, dobro in resnično.

To je mnogim rešilo življenje. Mnogi so bili po krivici obtoženi, zaprti v zaporu. Izgubili so imetje. Edino, kar so vedeli in verjeli, je, da Bog pozna pravico. To, da jih Bog more opravičiti, to je bilo za njih odrešenje. Tako so preživeli krivico v zaporu. Eden izmed takih primerov je Nelson Mandela. Mandela je sedemindvajset let (od 1964 do 1982) preživel v strogo

nadzorovanem zaporu na [otoku Robben](#) v bližini Cape Towna. Večino časa na otoku je z drugimi zaporniki razbijal kamne, kasneje pa je delal v rudniku [apna](#). Razmere na otoku so bile strahovite. Mandelo so na začetku pretepali in mučili belopolti pazniki, dalj časa je bil zaprt v samici. Celica, v kateri je živel, je merila v dolžino 2.4 in v širino 2.1 metra, na tleh je imel slamnato ležišče. A iz zapora je prišel brez trohice zagrenjenosti. Odnos z Bogom ga je osvobajal.

Blagor usmiljenim, kajti usmiljenje bodo dosegli. Usmiljenje se uresničuje z usmiljenjem. Tu obstaja pomembno izkustvo. Namreč – jaz sem usmiljen, drugi pa do mene niso usmiljeni. Pomembno je zamenjati perspektivo. Če sem usmiljen, bom dosegel usmiljenje. Z usmiljenjem dosegam usmiljenje pri Bogu po ljudeh. Blagor miroljubnim, kajti imenovali se bodo Božji otroci, blagor tistim, ki so zaradi pravičnosti preganjani, kajti njihovo je nebeško kraljestvo. Blagor vam, kadar vas bodo zaradi mene zasramovali in vse hudo zoper vas lažnivo govorili. Veselite in radujte se, kajti vaše plačilo v nebesih je veliko. Težko izkustvo, ne moreš spati, strah in bolečina napolnjujeta tvoje srce. Vsi mislijo, da sem kriv, da sem lopov, da sem pijanec ... – to je izjemno težko izkustvo. Jezus pa pravi: Radujte se, kajti vaše plačilo je veliko. V tem leži velika Božja modrost. Ni pomembno, kaj mislijo ljudje, veliko bolj pomembno je, kako stvari v resnici stojijo. Velika razlika je, ali sem kradel ali le ljudje mislijo, da sem kradel, v resnici pa nisem. Tudi če so me obtožili, sem pred seboj in pred Bogom čist. Znotraj sem čist. Če pa sem kradel in me nihče ne obtoži, sem umazan pred seboj in pred Bogom. Od znotraj sem nečist, ne glede na to, kaj rečejo ljudje. Kako izvrstno Jezus razlaga, oblikuje, odpira ljudem um o njihovem položaju. Njihove potrebe, bolečine in trpljenje postavlja v nov okvir. Skozi to jih uči, kaj je v življenju pomembno in kaj je manj pomembno.

Zdi se mi, da se je ta proces Jezusove pedagogike odvil na poti v Emavs, na poti odpiranja src emavških učencev za zrenje resničnosti velikonočne skrivnosti.

Pridiga

Tretja navadna nedelja, B, 2021

V tednu molitve za edinost kristjanov obhajamo nedeljo Božje besede. Tako želimo še posebej poudariti, da je Sveto pismo vsem kristjanom sveta knjiga in zato eden izmed že obstoječih temeljnih kamnov edinosti vseh kristjanov.

Smisel nedelje Božje besede nam lepo izražajo izbrani odlomki Božje besede. V prvem berilu smo slišali: »*Gospodova beseda je prišla Jonu, rekoč*« (Jon 3,1). V drugem berilu nam je Gospod spregovoril po apostolu Pavlu: »*To pa rečem, bratje...*« (1 Kor 7,29) in evangelij poroča, da je Jezus »oznanjal [...] in govoril« (Mr 1,14-15). Naš Bog je Bog, ki govori. Ni nemi Bog, ampak je Bog, ki stopa v osebni dialog s človekom. Višek te komunikacije pa je življenje z njim oziroma hoja »za njim« (1,17-18). In v to življenje nas Gospod vsak trenutek kliče po svoji besedi. Z Božjo besedo nas Gospod kliče v življenje, kajti »v njej je življenje« (Jn 1,4).

Slišani evangeljski odlomek opisuje dogodek poklica prvih učencev. Dogodek stoji na samem začetku Jezusovega javnega delovanja. Božja beseda, posebej evangeliji, natančno opisuje ta najpomembnejši čas človeške zgodovine, ki je sorazmerno kratek čas Jezusovega življenja. Gre za čas odprtih nebes (Mr 1,10) med Jezusovim krstom in vnebohodom (16,19). Ta čas je »odprto okno«, ki ga je Bog odprl, da bi nas odrešil. Po Jezusu Kristusu, ki je učlovečena Očetova Beseda, ostajamo skrivnostno v tem času, ki je za nas, v poslušanju in »ohranjanju te Besede v srcu« (Lk 2,51), postal »večni danes« v Kristusu.

Z bogoslužnim branjem in poslušanjem te besede milosti, ki je »polna Svetega Duha« (1,35) in zato življenja, Gospod omogoča srečanje in življenje z njim in za njim. Želi, da njegova beseda dobi izpolnitev v ušesih in srcu tistega, ki jo sliši. Kajti vsem, »ki so jo sprejeli, je dala moč, da postanejo Božji otroci« (Jn 1,12). Več kot očitno je moč njegove besede, sprejete s srcem, neizmerna. Ta izredna moč me spreminja v Božjega otroka, v tistega, ki hodi za Jezusom od blizu, v tistega, v katerem živi Jezus. Kajti na ta način beseda v mojem življenju postaja meso.

Današnja nedelja nas vabi, da bi živeli življenje z besedo Boga, ki ni nič drugega kot on sam. Da bi po svojih domovih na vidno mesto postavili odprto Sveto pismo, ki me bo vsak dan vabilo k branju in razmišljanju. Da bi se ob pogledu na Sveto pismo vsak dan vprašali: koga ali kaj poslušam in čemu sledim, kaj je tisto, kar oblikuje moje življenje? Namreč to, kar pretežno gledam in poslušam, to večinoma tudi razmišljam, po tem se tudi odločam in ravnam in v tisto se tudi spreminjam. Naj bo to Gospodova beseda.

Ob nedelji Božje besede poglobimo vero v izredno moč, ki jo ima, »saj je ostrejša kakor vsak dvorezen meč in prodre do misli in namenov srca« (Heb 4,12). Verujete v to moč, ki jo ima? Amen.

Jure Koželj

